

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuint'a Redactorului:

si
Cancelari'a Redactionii:

e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretiuul de Prenumeratiune:
Pre trei luna . . . 4 fl. v. a.
Pre siese luna . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pro annu, — 2 galb. pro 1/2
de annu, — si 1 galb. pro 1/4 de annu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separtu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Sire electrica parte. a „Feder.“

Aradu, 18 sept. D'in Chisinea s'au alesu ablegati
la congressulu baserecescu: Petra Chirilescu, pro-
topopu, Alesia Popovicu si Emericu Stanescu
advocati.

Pest'a, 6/18 sept. 1868.

D'in faptele loru i vei cunosce pre ei. O noua
doveda a sentiului de dreptate, ce lu-au fratii de la
potere fatia cu natiunea romana si drepturile ei, ni
dede si in dfilele aceste-a onorab. ministeriu constitu-
tiunale ungurescu. In dfilele aceste-a adeca, se denu-
mira judecatorii la tribunalele urbariali infintiate in
Transilvania. Amintiramu la tempulu seu, ca
d'intre 8 presiedinti fura numiti numai doi roma-
ni, si acuma venimu a constata, ca intre 32 de
judecatori de curendu denumiti numeramu 5 roma-
ni, si d'intre acesti-a doi numai ca suplenti.
— In legatura cu acest'a fapta, amintimu pre
scurtu ce'a ce cu alta ocaziune vomu areta mai cu
de-a-menuntulu; ca la guvernulu Transilvaniei
(intielege tote bransurile concentrate acolo), in-
tre 108 ampoiati se aflau 12, era de candu cu
demisiunarea dlui M., se afla numai 11, di unspre-
dece ampoiati romani; la tabl'a regesca judiciara
d'in Transilvania d'intre 55 de ampoiati se aflau
mai de-una-di numai 8 romani, era de candu se mai
demisiunara cati-va barbati destinsi in specialitatea
loru, inse romani declarati, se voru mai fi imputi-
nandu si acesti 8 insi; la tribunalulu supremu alu
Transilvaniei (di-i constitutiunalminte: sectiune a
tablei septemvirali unguresci), d'intre 13 ampoiati
se afla 4, di patru romani. Considera, ca in munici-
pie inea se afla Romanii totu dupa acest'a proporti-
ne represetati; considera, ca catu e Transilvania de
lunga si de lata, cu partile adnese cu totu, abid poti de-
scoperi 3 prefecti (fispiani) romani; fa socota apoi, cate
milione s'au storsu si se storcu de pre spatele ro-
manului, si catu sange a versatu elu pentru aperarea
patriei; adu-ti a minte, cate guverne, unulu mai abso-
lutisticu de catu altulu, s'au perendatu pre cervicea lui,
despoiandu-lu si sugandu-i tota puterea, si in fine,
nu uit'a, iubite lectoru, ca guvernulu ungurescu
si-au inauguratu er'a constitutiunalismului, ce repre-
sinta, si au venitu se dec proba despre multu buci-
nata fratietate unguresca: prin mediu-locirea ster-
gerei legiloru d'in 1863/4, uniculu acuisitu, la care
ajunseramu dupa atatea suferintie; prin scoterea
barbatiloru nostri d'in functiuni; prin tragerea inain-
tea tribunaleloru a aceluor Romani adeverati, cari
sunt destulu de barbati pentru a-si radica graiulu in
favorulu drepturiloru calcate a le natiunei romane
— si, considerandu-le tote aceste-a cu de-a-menun-
tulu, pentru ca se vedi la cate a batutu or'a, nu vei
ave lipsa de a cunosce cutare politica inalta,
de a sel procedera fratiloru de la putere, ur-
mata in trecutu fatia cu natiunea nostra, nu vei
ave trebuintia, ca se cunosci machinatiunile loru d'in
strainetate si a-ti bate capulu, ca ore ce tendintie au
fatia cu natiunea nostra. Lucrulu este chiaru, faptele
vorbescu, ele sunt inainte-a nostra, fa-ti judecat'a si
ti-indrepta pasii.

Urmarindu cuprinsulu foieloru unguresci, ave-
mu se amintimu de unu articulandru, care face ono-
re efronteriei catoru-va Ungurasi d'in Transilvania,
si care a aparutu in „Esti Lap;“ mai de parte de
unu articlu aparutu in „Hazánk“, care vorbesce de-
spre infintiarea consulatelor magiare, folosindu-se
de multe insinuatuni, dreptu arguminte contra Ro-
maniei, cari ambe le rezervamu a le areta publiculu

mai pre largu si a le reduce la adeverat'a loru va-
lore, in numerii viitori.

Opusetiunea transilvaniana casciga pre tota diu'a
noue poteri. — Situatiunea politica devine totu mai
amenintata.

Revista diurnalistica.

„Národní Pokrok,“ diurnalu celicu, tratandu
despre constitutiunea imperiului ore-candu austriacu,
serie urmatoriele: „Ce constitutiune e acest'a, pre care
guvernulu trebuie se o apere in contra poporeloru?
Ce felu de eluptatiune a poporului e aceea, pre
care insu-si poporulu vre se o ingrope?“

In istoria staturiloru nu s'a mai auditu, ca re-
gimulu se fia silitu a apera una constitutiune libe-
rala in contra poporului; si „unu guvernulu d'in po-
poru,“ pre care lu-combate poporulu, e curatu una
absurditate.

Dar' acest'a fapta ne mai audita se intielege de
sine, si nonsensulu implica ore-care sensu, indata ce
ne aducemu a minte, ca aici e vorb'a de guvernulu
germanu, constitutiune germana, liberalitate germa-
na. Care germanu a sciutu candu-va, se guverne li-
beralu celu putienu cate-va lune. Unde si candu a
mersu liberalitatea germana mai departe, de catu
pana la libertati pre hãrthia?

Acest'a e pracs'a constante a liberalitatii germa-
ne: si-implu gur'a cu frase liberale, fabrica drepturi
si legi fundamentale, cari su-pline de principie libe-
rale; dar' vai de celu, ce ar' cugeta, ca aceste liber-
tati sunt reale, vai de celu, ce ar' crede, ca sunt puse
pre hãrthia cu altu scopu, de catu pentru parada.

Fia-care d'intre aceste legi germane are cate una
usia, prin care se pote vri absolutismulu nelimitatu,
si arunca afara tota liberalitatea. — La un'a d'intre
aceste legi lipsesce clausula executarei, ea se radica
in acru ca unu balonu, numai pentru ca se faca spe-
ctaculu. Prin alt' lege liberala in loculu libertatii pen-
tru poporu se concede numai arbitriulu oficialiloru.
In a trei'a liberalismulu apatosu se mesteca cu estra-
sulu reactiunii, si aceste latire apoi se compuna balsa-
mulu facatoriu de minuni pentru intenerirea statului.

Tribunalulu birocraticu de apelatiune pote re-
pinge sentintia tribunalulu juratiloru, si pote enun-
cia un'a sentintia, in contra carei-a nu esiste apela-
tiune. — Tribunalulu juratiloru trebuie se decida in
sensulu guvernului, ca-ci altcum ori-care procesu de
presa s'ar' pote scote d'in sfera lui juridica, si s'ar'
pote despoia de beneficiulu ordinariu alu apela-
tiunei.

Ni-au datu una lege de intrunire si adunare,
a carei liberalitate, dupa spuselu autoriloru ei, se
inalta pana la ceru. Pentru adunari si reuniuni in
localitati inchise nu se recere concessiunea poli-
tica, pentru aceea iase se potu opru prin oficiulu
politicu. Pentru adunari sub cerulu liberu se recere
concesiune; de opritu nu se potu opru, acest'a sta,
dar' nu e de lipsa a le concede. Guvernulu pote to-
lera tote reuniunile si adunari, cari si pre catu vre,
indata ce numai vre, le pote seu opru, seu nu le con-
cede. Acest'a se numesce oficialmint libertate de in-
trunire si adunare; alti omeni vedu intr'acest'a nu-
mai arbitriulu oficialiloru, si una libertate, care existe
numai pentru partitulu guvernului.

Unu unicu mitingu boemu fu de ajunsu, si li-
bertatea e gata. Numai una adunare boema, si dre-
ptulu de a se aduna e datu preste capu. Astu-feliu e
consecintia naturala a guvernului liberalu alu ger-
maniloru preste boemi; regimulu da libertatea, dar
nime se nu o intrebuintieze; boemii inse intielegu
altcum libertatea, si apoi reactiunea e gata; nu rea-
ctiunea pentru noi, ca-ci natiunea boema a trecut
preste arbitriulu mascatu si nemascatu alu guverne-
loru germane, ea va trece si preste firm'a cea mai
noua a liberalismului germanu.

Absolutismulu se escusa cu necesitatea neincun-
giurabila a statului; guvernulu cislaitanu si-a alesu
de firma liberalismulu. Acestu-a e tient'a si scopulu
lui dechiaratu; conturbarea ostensibila a totu dre-
ptulu istoricu si pecatele strigatorie in contra folose-
loru monarchiei, le escusa cu realisarea principieloru
liberale.

Guvernulu trebuie se cada, indata ce se dovede-
sce, ca pretins'a lui basa morala e numai unu fanto-

mu golu. Si in acest'a consta perplexitate, ce si-o
prepara guvernulu prin neconcederea adunariloru
poporale boeme.

Guvernulu cu liberalitatea sa se stabilise in
modu maretiu, si face, ca siarlatanii se lu-laude pre
elu si liberalitatea lui; dar indata ce se apropia boe-
mii, camar'a libertatii se inchide. Guvernulu insu-si
da de mintiuna unica sa escusare, ce o anuciase ca
firma, guvernulu insu-si face, ca lumea se si-deschi-
da ochii si se veda, ca caus'a existintiei lui e numai
pretestu. Prin acest'a guvernulu trebuie se pera. Noi
lu-vomu sili la reactiune, se tienemu numai mitin-
guri prin tote partile.

Unu guvernulu germanu nu pote fi nici odata li-
beralu pentru slavi. Unu guvernulu d'in poporu si in
contra poporului, unu guvernulu parlamentariu, care
se indrepta in contra majoritatii poporului, unu gu-
vernu dupa nume liberalu alu poporeloru incatenate,
e absurditate, e unu ce nenaturalu, maestritu, con-
tradictoriu, si trebuie se pera de morbulu acelu-a,
care e fiintia lui. Ca a potutu existe in Cislaitania
atare guvernulu ne mai pomenitu in lume, acest'a va
ave istoria, se o inregistreze spre minunarea poste-
ritatii.

Ce morala se scotemu noi d'in aceste stari?
Aceea ca se aruncamu velulu uitarei preste rosaliile
d'in 1848 si preste urmariile loru politice, si se ince-
pemu acolo, unde au incetatu patriotii nostri nainte
si dupa dfilele d'in iuniu, se incepemu cu diet'a anti-
ca boema cu tote drepturile ei, care s'a conchiamatu
pre bas'a legii de alegere d'in 8 aprile 1848; a dou'a
doctrina este, ca se staruimu cu tota energi'a si re-
solutiunea posibila a ne recastiga drepturile nostre.

Acum candu in Viena se cerca tote midilocele
posibile, spre a descrie staruintiele boemiloru ca stri-
cative pazei Europei; acum, candu se facu ultimele
incercari, numai ca se nu ne dee autonomia adeve-
rata; acum, candu la fruntaria polona se respande-
scu faime revolutiunarie, — potemu ascepta de la
contrarii nostri si cele mai dracescu midiloce, spre a
conturbã pacea in Boemia, si a ne apuca de grumadi
cu forta bruta.

Se ne aducemu a minte, ca d'intre tote celelalte
guverne, celu rusescu recunosce mai antaiu legalita-
tea nesuintieloru nostre. Opusetiune in contra mi-
nisteriului actualu pana la cele mai extreme margini,
opusetiune pasiva pana la finea d'in urma, pana la
midilocele cele mai escusite!

Sub acest'a inse nu intielegemu neactivitate, nu
lipsa de energia in momentul decisivu! Potu veni mo-
minte, in cari va trebui se lucrãmu, iute si resolutu,
— atunci se lucrãmu in spiritulu concordiei. Una
fapta decisa de intreg'a natiune nu pote fi nici odata
in detrimentulu natiunei. Rieger a spusu contrariiloru
nostri, ca pentru drepturile coronei lui Venceslavu
vomu sel si lupta, si deca va fi de lipsa, vomu sel si
mori. Noi suntemu neinvinsi in fortaretia progresu-
lui legalu, er' deca forta bruta aru procede agresivu
in contra nostra, atunci d'in patria nostra nu vomu
face nici odata unu Schleswig-Holstein.

Alu treile articlu a lui „Nar. Pokrok“ se ocupa
cu impacatiunea boemiloru: „Acestu ministeriu, care
nu e nici siorece nici broasca, urmaresce unu scopu
curatu personalu; si programulu toturoru partiteloru
trebuie se sune: resturnarea ministeriului
actualu d'in Viena si Pest'a. Ca acest'a nu
trece preste poterile nostre, vedemu la noi insi-ne. Mi-
nisteriulu „liberalu“, seu „constitutiunalu“, seu cum
se mai numesce, e datu preste capu prin unu unicu
mitingu alu compatriotiloru nostri. Bietulu ministeriu
tremura de acestu poporu economu, si nu cuteza a
mai concede nici una adunare. Asiè trebuie demas-
cata mintiuna, asiè trebuie fariseismulu constrinsu,
se marturisesca si se se umilesca, si insultele, ce li-
amu pus pre acestu ministeriu, care acum si-ia re-
fugiulu la forta, au valore mai mare, de catu tote
luptele parlamentarie.

In adeveru e una obraznicia, a aplica cuvintele
nostre, adresate eleminteloru liberale si conservative
magiare, la idololatria beustica, a ni se pune in cale,
a ne prinde de vestimentu, numai ca se nu plecãmu,
si se nu intrãmu in camar'a jidoviloru cislaitani, cari
vindu marfa vechia ca marfa noua. Programulu no-
stru a fostu totu-de-un'a destulu de chiaru, celu ce
voiesce una Austria, pote sel, unde tientimu si ce

voimă; ori-ce amu schimbata pana acum in programulu nostru, amu facutu-o numai cu respectu la cerustările schimbate, provocate prin neconsecința germanilor și a guvernului in monarhia noastră.

Noi dara amu recunoscutu și recunoscemu ca antăia noastră detorinția, a ne scapă de ministeriulu acestu-a.

La acést'a se recere a spune francu, că de Austria negra-galbena nu ne pasa nici mai multu, nici mai puțin, de cătu magiarilor și germanilor.

Terorismulu, ce ni-lu pregatesce partitulu guvernului d'in Vien'a și Pest'a, acolo inculpandu-ne cu panslavismulu, aici cu tendinție reacționarie, feudale, ultramontane, sunt numai fruptele neonestății organelor guvernului, și pentru aceea repetîm, cu omenii acesti-a nu este impacatiune. Său potemu noi trată cu unu guvern, care persecuta diurnalele boeme cu mesur absolutistice, cu codicele penalu a lui Bach, cu dependința tribunalelor s. a. și care opri-mea tota libertatea de presa; care opresce reuniunile, nu concede adunările, și egală indreptățire nu o practiseza, nici pre cum a promis-o.

In Vien'a inca n'au invetiatu, a-si tienē cuventulu, și pentru aceea lase-ne in pace cu legile lor fundamentale. Noi amu trecut prestē diplome eterne și „nerevocabile“, vomu trece și prestē aceste legi fundamentale, cari incepu a se desmedurā.

Er' pentru ca sē nu mai cada in veci aminte nici diurnalulu „Debatte“, nici altui cui-va, a vorbi intr'unu sufleru de impacatiunea cu boemii și de recunoscerea legilor d'in diecemvre, voimă a produce pre scurtu programulu boemilor.

Acestu programu suna, pre cum urmeza :

Reinoirea dreptului publicu alu coronei boeme, legelatiunea intrega, afara de afacerile strictu imperiale;

unu ministeriu respunsabilu in Prag'a.

Acestu programu neresturnabilu, cu ajutoriulu lui ddieu, lu-vomu mai augmentā in mersulu nostru, cu privinția la drepturile celoraltale popore, anume a magiarilor. Altcum nu vorbiti cu noi, și deca ve place, introduceti in Boemia absolutismulu completu, prin elu tocmai asiē veti ajunge la fericitulu momentu, ca antecesorii vostri d'in sangele constitutiunilor false.

Cu privire la articolulu aparatu in „Századunk“, sub titlulu „Daco-Romania“ cetimă in diuariulu „Osten“ urmatorele: „Diurnalulu ungurescu „Századunk“ se ocupā nu de multu de fantomulu Daco-Romaniei, carele politici d'in Pest'a lu arunca in ochii Romanilor totu-de-un'a, de câte ori voiescu a le suspiciunā aspiratiunile juste si loiali, si voiescu a inspaimentā cercurile regimului de la recunoscerea pretensiunilor romane. „Századunk“ se tiene, pre langa tota aparint'a sa independinția, de amicii biuroiului de presa d'in Pest'a și pentru ace'a se pote presupune cu siguretate, că fantomulu Daco-Romaniei numai atuncia este citatu in colonele sale, candu ministeriulu tieriei unguresci este silitu a-si aperi inaintea regimului statului său a coronei politic'a sa fatia cu Romanii austriaci. Si ce midi-locu de apereare pote fi mai bunu in acést'a privinția, decâtu a denuncia pre tieranii nostri romani, că ei sunt devotati unei idee a venitoriului, care, ca una idee a statului daco-romanu, nu pote fi realizata decâtu pre ruinele Austriei? Si ce ar' potē justificā mai bine politic'a barbatilor regimului magiaru fatia cu Romanii, decâtu infatșiandu pre Romani ca pre nisce tradatori mascati, si ca pre nisce separatisti secreti? Inse acést'a maniera este periculosa, ea este una sabia cu doue taisiri, care se intorce si contr'a acelu-a, care o-a folositu. Daca metod'a acést'a observata fatia cu Romanii nu se pote justificā altmintre d'in partea ungu-rilor decâtu dechiarandu pre Romani de tradatori, cu ce fatia voru cautā la acést'a metoda toti acei ne-preocupati, cari sunt convinsi pre deplinu, precum suntemu si noi, despre sinceritatea sentimintelor Romanilor, despre patriotismulu lor, aderinția loru cătra statu și dinastia? „Századunk“ eschiamă cu privire la Romani, că „una imperatia daco-romana, infintiată cu multa versare de sange prin ajuto-riulu strainilor, nu ar' avē de siguru durata lunga, fiindu că Romanii sunt cu multa mai inapoiati in privinția spirituale si materiale, decâtu se pota dā peptu elementulu magiaru superioru.“ Ei bine, noi suntemu de parerea, că in principatele unite romane se afla, daca nu mai multu, celu puțin atāt'a tesauru materialu si spirituale precātu contienu camerele de provisiune a le magiarismulu. Inse aceste mediloce nu sunt destule pentru fonderea unui statu, si cu atātu mai puțin pentru fundarea unui statu civilisatu. Deci magiarii inca nu si-potu castigā binecuventările civilisatiunei decâtu in unu statu originisatu ca Austria, si pentru ace'a ar' trebū sē abdica pentru totu-de-un'a de visiunile unei Magiarie independinți, care se tiene de ace'a-si categoria cu fantomulu Daco-Romaniei, si nu are nece decâtu vre-o base mai buna decâtu acestu-a. Pusilanimitatea si scurt'a vedere magiara se vede si d'in impregiurarea, că „Századunk“ opune ideei

daco-romane nu pre Austria ci pre elementulu magiaru. Ce nebunia! Daca Austria nu ar' aperi prin egid'a sa puternica atātu magiarismulu, cătu si pre celel-alte individualități de popore contr'a invasiunilor strain-e, atunci magiarii, lasati singuri, nu aru potē resiste.

„Tote elemintele poliglote, cari formeza complexulu poporelor austriace, si locuescu in centrulu Europei pentru a-si aperi individualitatea lor natu-nale contr'a eruptiunilor statelor vecine, tote sunt silitu a-si dā ajutoriu imprumutatu pentru aperiarea lor. Ide'a statului austriacu este atātu de bine esprima-ta in devis'a monarcului nostru comune: „Viribus Unitis“, precum amu dorī numai sē fia preceptu si de cătra corifeii magiarilor. Romanii nu se voru nesul a se desparti de cătra Austria, deca acést'a le va asigurā existinția; pentru a cugetā altmintre, ar' trebū sē fimu nebunii său copii nepriceputi.

„Poporele tindu cătra civilisatiune ca-si plantele cătra lumina. Poporele Europei orientali sunt impin-se fără resistinția cătra apusu si d'aci provine, că poporele de una civilisatiune inalta a le Austriei, precum Nemtii, Boemii, Polonii au inchiatu, in urm'a acestei atrageri irresistibili, una federatiune de statu cu Magiarii de un'a civilisatiune mai puțin decâtu diumetate.

„Prin urmare ide'a daco-romanismulu, chiar' sē existe la unii politici romani, precum o colporteza diurnalele regimului d'in Pest'a, nu ar' potē nece candu sē se intorca contr'a Austriei, pentru că chiar' in Bucuresci se afla unu numeru insemnatu de politici, cari sunt aplecati a pasi mai de graba la una federatiune cu acestu complexu de staturi, decâtu sē primesca proiectulu Confederatiunei dunarene, atātu de afe-ctiunatu prin Magiari.

„Ide'a Daco-Romanismulu, care neodihnesce pre Magiari, numai atunci ar' potē deveni intrupata si realizata, candu Magiarii, pentru a construi una Ungaria mare, aru vol sē restorne cu totulu statulu Austriei. Atunci, numai atunci, acést'a Ungaria mare ar' fi paralisata prin una Romania mare, pana candu ambe aceste staturi, ar' deveni victima său independinției lor, său s'aru contopi intr'unu statu invecinat cu o cultura mai mare, pentru că n'aru potē sē ajunga scopurile umanității, a caror realizare nu este data, decâtu unor staturi mari, destinate a propagā cultur'a.

„Infrice-se Magiarii de acést'a idee a Daco-Romanismulu, pote li va infrēnā incātu-va dorințele estravagante; noi, cari ne alipim langa stendardulu Austriei, nu ne temem de una asemene naluca.“

In locu de articolu de fondu. *)

Dupa scirea respandita de foiele magiare, cari credem că — in acestu punctu — sunt bine informate, cătra finea lunei curgatorie are a se tienē per-tratarea finale, in procesulu intentatu contr'a urdătorilor pronunciamentulu. Deci este aproape or'a, in care tribunalulu d'in Tergulu-Muresiului, dupa atâte benevolisări, va enuncia sentinția a sup-ra capetelor acelor'a, pre cari-au trasu inaintea sa. — Cum va fi acea sentinția: convinsu-se-va fi o. tribunalulu si prin elu o. ministeriulu ungurescu, său celu d'in urma prin celu de antăiu, d'in respun-surile capetate si d'in o considerare mai de aproape a lucrului, că acelu pronunciamentu dupa dreptu si dreptate nu pote cadē sub neci o pedepsa, său tribu-nalu si ministeriu au remasu totu pre langa pare-riile avute inaintea de intentarea procesului? nu sci-mu, nici nu voimă a cercā. Scimă inse că, fiindu ace-lu pronunciamentu cuprinsulu justelor pretinsiuni a le natiunei romane, cei trasi inaintea tribunalului nu stau singuri, ci chiar' d'in motivulu acū amintitu, ei sunt sustienuti de intrega natiunea romana, ai cărei fii credintiosi se grabira d'in tote laturile a-si aretā consentimentulu lor cu pronunciamentulu d'in ces-tiune. — Spre dovada, ne tienem de strinsa detorinția a aduce la publicitate numele totu-roru acelor fii ai natiunei romane, cari si-au aretatu pan'acum consentimentulu lor cu pro-nunciamentulu pre calea diurnalului nostru, obser-vandu acū, că organele justitiei si-voru fi castigatu cunoscinția despre ace'a, că pre care cale si-au aretatu consentimentulu lor cu cuprinsulu pronunciamen-tulu acei barbati ai natiunei romane, cari nu si l'au aretatu pre calea diurnalului nostru. Asiē, voru scē acele organe, că cei mai destinsi barbati ai natiunei nostre s'au luptatu si se lupta pre fatia, in publicitate, cu fruntea deschisa si cu armele dreptatei totu pen-tru pretinsiunile natiunei romane cuprinse in pro-nunciamentu, d'in care cauza una dechiarare

*) A se vedē nr. 126, 127, 128, 129 si 130.

speciale a consentimentulu lor cu pronunciamen-tulu ar' fi fostu cu totulu de prisosu. Organele amin-tite voru aflā nume de aceste-a subscribe d'impreuna cu altele la petitiunea Romanilor suscernuta Maie-statei Sale la 30 dec. 1866 si date publicitatei in nr. 57—70 ai acestui diurnal; acele-si organe voru scē merge, daca nu mai departe, celu puțin pana la 1848, si apoi, vediendu, că nu afla barbatu alu natiu-nei romane, care sē nu fia sustienutu pretinsiunile cuprinse in pronunciamentu, le va fi usoru a intentā procesu toturor barbatilor nostri si prin ei intregi natiuni romane, daca guvernulu ungurescu intr'ade-veru afla crime in acele pretensiuni drepte si necon-testabile.

Repetim deci in fati'a lunei pronunciamentulu improcesuatu, aretām numele acelor'a, cari l'au sub-scrisu pe calea diurnalului nostru, provocām la acei-a cari l'au suscrisu și sustienutu pre alte căli si anume provocām la cei 1493 de onoratori romani suscrisi la petitiunea susternuta Maiest. Sale in 30 decembre 1866., si in numele dreptului si alu dre-ptatei cerem si pretindem ca sentinția, ce se va enuncia asupra celor trasi inaintea tribunalului d'in Tergulu-Muresiului, sē se estinda asupra toturor!

Pronunciamentu :

Considerandu nemultumirea generale, considerandu periclulu prea invederatu, in care ajunse natiunea romana, limb'a si confesiunile ei, prin starea presente a lucrurilor si nemultumirea provenitoria de aci, — considerandu, că acést'a d'in urma nu se pote dela-turā, de cătu punendu-se in vietia principiile de egalitate, atātu natiunale cătu si confesiunale;

d'in detorinția cătra patri'a si natiunea noastră, cari sunt aruncate pre marginea unui abisu si nuse potu mantū de cătu prin multumirea justelor pre-tensiuni a le natiunei nostre, carea face majoritatea precumpenitoria a locuitorilor Traniei, dechiarā-mu a stā neclatiti pre lunga principiile si pretensiunile proclamate serbatore-sce de natiunea romana in adunarea ge-nerale si legale de la 2/15 maiu 1848;

era in specie :

I. Ne pronunciamu pentru a utonomi'a Tran-silvaniei pre basea dipl. leopoldine si a sanct. pragmatece, — cu atātu mai vertosu, că si autono-mi'a tierelor croato-sclavone e recunoscuta, de si relatiunea acelor'a cătra Ungaria a fostu cu totulu diferita de a Traniei.

II. Ne pronunciamu pentru reactivarea arti-cililor de lege adusi in dict'a de la Sa-biiu 1863/4, prin ambii factori competenti ai legisla-tiunei, sanctionati de Maj., publicati si pusi in vietia, prin cari articli natiunea rom. sa inar-ticulat u ca natiune regnicolaria, limb'a si confe-siunile ei s'au garantatu.

III. Ne pronunciamu pentru redeschiderea dietei tran-e, pre basea unei adeverate repre-sentatiuni popolari, dupa dereptu si cuvenin-tia, in sensulu votului datu de minoritatea rom. la diet'a feudale d'in Clusiu, a. 1865. Că noi diet'a pe-stana nu o potemu considerā indrepta-tita a face legi valide pentru Trania, neci pre transilvanii, ce pote voru fi siedindu intr'ins'a, de reprezentanti le-gali ai tieriei nostre.

Fiindu că intru impregiurările presenti, nu ne-a remasu altu terenu pentru a casti-gā incuvenintiare si valore convictiunilor nostre politice, ne restringem la descoperirea lor pre calea publici-tatei, ca celu puțin estu modu sē ne plenim detorinția de cetatieni, nesuindu totu una-data si a face una servitiu regimului prin descoperirea franca a nemultumirilor provenitorie d'in purcederea d'insu-lui intru afacerile Traniei.

Blasiu, 2/15 1868.

(Urmeza suscrierile, cari credem că sunt pan' acum bine cunoscute celor ce se cuvine sē le scia.)

Primimă intru tote pronunciamentulu de susu, fiindu gat'a a-lu spriginā in totu momentulu, cu cea mai firma resolutiune.

Datu Dembu, 30 iuliu 1868.

Gregoriu Elechesiu mp., protopopu; Ioanu Muresianu mp., parocu gr.-cat. alu Chiciudului; Ioane Fauru mp., parocu gr.-cat. alu Sioptierului; Simeone Poria mp., parocu Uie-siului; Danielu Angelu mp., parocu gr.-cat. alu San-Mihai-lui; Manuilu de Calianu mp., parocu gr.-cat.; Nicolau Sabeu proprietariu; Andreiu Voda mp., preutu romanu in Ormini-siu; Alesiu Sioimosianu mp., preutulu Chibulecutului; Basiliu Gora mp., parocu gr. cat.; Alesandru Erdélyi mp., preutu gr.-cat. alu Uilacului; Georgiu Silasi mp., parocu gr.-cat. alu

Bambului; Basiliu Mera mp., parocu gr-cat. alu San-Giorgiu; Nicolau Simboreanu mp., docente in Chiciudu.

Declarăm, că noi, precum înainte asie și acum, ori-candu va cere trebuința, petrunsi de sentiulu national, consentim pre deplinu cu principiile pronunțatului, si suntemu gaț'a a-lu sprigină cu tota resolutiuna. Totu-una-data demintim in publicu insultatori'a presupunere a diurnalului ungurescu „Hazánk," carele a numerulu său 148 trage la indoieia zelulu nostru national si autenticitatea telegramului nostru impartesitu a numerulu 113 alu diurnalului „Federatiunea."

Datu **Brasiovu**, 4 sept. 1868.

Nicolae Dima mp.; Nicolau Constantinu mp.; Constantin I. Marinoviciu mp.; Ioanu I. Bobancu mp.; Nicolae B. Măneasa mp.; Manolo M. Burbea mp.; Steriu Ciurcu mp.; Masere mp.; Ilarianu Hodosiu mp.; Constantinu Sințiu mp.; Constantinu Dimitriu mp.; Dimitrie G. Ciurcu mp.; Tacitu mp.; Sorescu mp.; Cepescu mp.; I. Turcia mp.; I. Pedure mp.; S. Margineanu mp.; I. Dorca mp.; D. Ghimbesianu mp.; St. Manole mp.; I. Bozacea mp.; N. Panna mp.; I. Florianu mp.; Constantinu Pascu mp.; Augustu Grăncu mp.; G. Bratu mp.; G. Dicu mp.; Vasilie Barbu mp.; Iacobu Popeniciu mp.; Constantinu Barbescu mp.; Nicolau Măneasa mp.; Stefanu Villii mp.; Opreșcu mp.

(Va urmă.)

Dieta Ungariei.

Siedintia casei reprezentantiloru de la 16 sept. 11 ore a. m.

Presiedinte: Carolu Szentiványi; notariu Andreiu Paizs. Din partea regimului: Eötvös, Wenckheim, Lónyai.

Presiedintele: „Onorata casa! Inainte de deschide siedintia defipta prin decisiune pre diu'a de asta-di, am onorea a salută pre membrii onoratei casei.

Cestiuni de mare importantia voru rechiamă atentiune casei, totu momentulu va fi a se intrabuini cu o diligenția indoita."

Presiedintele insfra apoi obiectele gaț'a pentru să prezentate spre desbatere, precum: proiectulu de lege a supr'a venatului, proiectulu de decisiune pentru oprirea feteloru, cari n'au ajunsu inca etatea de 14 de ani, de a trece in provincie orientale, raportulu deputatiunei regnicolare a supr'a afaceri croato-magiare, raportulu comisiunei financiare a supr'a apelor administratiunali a le cetătiloru regesci, proiectulu de decisiune alu lui Ioane Besze pentru antorcerea celoru 60,000 fl., luati cu putere militare de la urbea Strigoniu, proiectulu de decisiune alu lui Carolu Stoll pentru desfiintierea unoru abusuri ceate la Bai'a-Mare etc.

Se ceti apoi protocolulu siedintiei ultime, si se autentifică fără vr'o observatiune. Presiedintele prezentă apoi credentionalulu lui Savu Vukovics, deputatu alu cercului de Bács.

Bar. Iosifu Eötvös, premientiend căte-va cuvinte depune pre mes'a casei, legea recrutarei sanctiunata, de Majestatea Sa.

Se citește si se decide a se publică.

Franciscu Deák: Eu nu incomodezu a dese ori in interpelatiuni pre on. ministeriu, acuma mi-tieniu de detorintia a-i adresă una provocare intr'o afacere importanta si neamenata.

Proprietatea libera este unu postulatulu neincunșuratulu alu libertății politice, acestu principiu a fostu profesatu prin diet'a de la 1848, elu este profesatu si prin diet'a nostra presinte.

Cas'a a enunțiatu mai de multe ori, că va asteptă sub acēsta sesiune de la ministeriu presinterea unu proiectulu de lege pentru desfiintierea desdaunata a totoruru acelor contribuțiuni, cari sunt de acēsa-si natura cu cele urbariali.

Cum că una asemenea lege nu s'a depusu inca pre mes'a casei, este a se atribui singuru obiecteloru inginti, ce au asteptatu deslegare; sum inse convinsu că ast'a se va intemplă inca sub sesiunea presinte.

Intre aceste contributiuni este mai vertosu un'a, carei-a desfiintiere nu pote fi amenata, ast'a e contribuțiunea de vinu, vam'a montana, diecim'a, non'a. (Aprobare viua).

Culesulu vieloru se apropia, in unele tienuturi si inceputu. Eu tienu de mare importantia, ca aceste contributiuni de vinu sē se desfiintieze inca in anulul acestu-a. (Aprobare.) Acestu genu de contribuțiune este greu, neplacutu si in unele locuri casiu chiaru si frecări, si nu aduce atâte-a venituri celoru indreptățiți, pre căta dauna face proprietariloru vieloru, prin ace'a că li sunt legate manile de a-si intrabuini liberu proprietatea.

Provocu dara pre ministeriu, ca mai nainte de tot, si adeca fără amenare, sē substerna unu proiectulu de lege pentru desfiintierea darei vinului pre langa desdaunare (Aprobare generala). Acea lege sē statorcesca, că dările amintite voru incetă inca in anulul 1868.

Sē se statorcesca principiile, conformu caroru-a

proprietariulu pamentului sē se desdauneze prin statulu, ér statulu in decursulu unu tempu mai indelungatu d. e. 20 ani sē se desdauneze prin posesorulu viei.

Min. Eötvös respunde indata la acēsta interpelatiune, observandu, că proiectele respective pentru stergerea remanintieloru urbariale sunt gaț'a in sinulu ministeriului, dar nu s'au potutu pune la ordinea dīei d'in caus'a imbuldiei afaceriloru. Acum inse ministeriulu le va substerne cătu de curendu (Aprobare.)

Credentional'a lui Andabázy, deputatu nou alesu in comitatulu Trencinu, se strapune la comisiunea verificatoria.

Se presinta mai multe petițiuni, cari se predau comisiuniloru respective.

Cu acestea se inchiaia siedintia nefindu altu obiectu la ordinea dīei.

Siedintia d'in 17 septemvire a casei magnatiloru.

Presiedinte: otele Cziráky; notariu: Nyáry; d'in partea guvernului: Wenckheim.

Dupa una scurta salutare d'in partea presiedintelui cătra magnati, se introduce notariulu casei deputatiloru, care presinta legea de recrutare, spre a se publică si in cas'a de susu.

Nefindu alte obiecte, sie intia se inchiaia, dupa ce presiedintele rogă pre magnati, sē se infatșieze in numeru mai mare, că-ci in siedintia de asta-di au fostu numai 19 membri de fatia.

Nationalitățile in Ungaria *)

Si slavii de sudu (iugo-slavii.)

III.

In invoiel'a, ce se inchieă cu Croatia, Ungurii au renunțiatu intieptiesce la spiritulu de proselitismu semetiu si galcevitoriu, care i-a perdutu in 1848. Dar' acēst'a nu este destulu. Interesulu loru le comanda a favorii prin tote midilococe miscarea iugoslava, pentru care au facutu totu pana aci, ca sē o nabusiesca. Sunt datori a sprijini cererile, ce Croatia adreseza la Viena, ca sē dobendesca reconstituirea teritoriale a regatului triunitariu, prin aneșsiunea graniceriloru si a Dalmatiei. Sunt datori a contribui la fundarea in Zagrabia a unei universități slave, care sē pota deveni focariulu progresului literariu si sciintificu alu acestoru țiere, si care va intinde influența sa pana d'incolo de Sava. Trebuie asemenea sē sustiena clerulu catolicu si grecu in silintiele ce pune, ca sē castige mai multa instructiune si mai multa independintia. Numai lucrandu astu-felu se voru intari, se voru mari, voru redă patriei loru vechiele sale otare, si voru deveni in adeveru represintantii civilisatiunii in Oriente.

Mai multi Unguri influinti si luminati d'in ambele partite mi-au respunsu: „Nu ceremu nici o intindere teritoriale, avemu destule pamenturi si pre multi Slavi." Intielegu acestu limbagiu: cucerirea este in a leveru o ideia barbara. Despotii au interesu a si aneșă provincie noue, pentru că dau soldati armatei si venituri tesaurului loru; dar' natiunile libere, indata ce au bune tratate de comerciu, nu mai au nimicu de castigatu, marindu-li-se teritoriulu. Cele mai mici sunt cele mai fericite. Sant-Martin si valca Andori, sunt paradisele Europei. Daca dar' Ungaria va potē sē conserve numai limitele sale actuali, noi amu felicită-o. Dar' potē-va ea acēst'a? Nu, slabirea imperiului turcu si miscarea Iugo-Slavoru nu-i o voru permite. Etern'a cestiune a Oriintelui o va inhiatiă fără voi'a ei. Credu, că este permis a afirmă, că solutiunea acestei cestiuni este, nu cum se repețea, in manile Franciei, Angliei sēu Rusiei, ci in ale Ungariei, **) si că sfârșitul, ce va avē, va aternă de politic'a urmata in privintia Croatiei. Acestu punctu este asiē de importanta pentru Europ'a intreaga in cătu merita ore cari desvoltări.

IV.

Imperati'a otomana cade. Caderca sa este nelecuibile. Merge incetu, dar necontentitu; nimicu n'o opresce, chiaru reformele o grabescu, si ceea ce aru trebuī sē scape semilun'a, sfarsiesce de a perde. Abiē sunt doi seculi, de candu Turcii faceau sē tremure Europ'a, si aruncau ianicerii loru pana in anim'a continentului nostru. Asta-di, fără ajutorulu unoru poteri crestine, n'ar avē de cătu sē se reintorca in Asia. Teritoriulu loru scade neincetatu; au perdutu pe rendu Ungaria, Transilvania, Grecia, Moldova, Tiera romanescă, Serbia. Ce'a ce este mai gravu, numerulu loru descresce inca mai rapede de cătu teritoriulu loru. Căti Turci mai remanu in Europ'a? Unu pumnu, potemu dice, unu milionu si jumetate in 1861, dupa societatea geografica d'in Viena, unu

*) A se vedē nr. tr.

**) In limb'a romana n'avemu nevoie a demunstră eroarea acestei asertiuni, mai cu sēma acvm, candu toti vedu, pe ce cale mergu Ungurii. (Nota Redactiunei.)

milionu numai dupa alte calcule. In Bosni'a numai functiunarii sunt Turci. Mahomedanii, ce se gasescu in numeru de 400,000, sunt Slavi, cari au imbraciatu alta data islamismulu, ca sē scape de persecutiunile invingatoriloru; dar n'au incetatu a urī pre acestia, si sunt totu-de un'a cei d'antăiu a se revoltă contr'a loru. In Dobrogi'a este o grupa compacta de Osmanlii; sunt asemenea căti-va si in unele orasie ale Rumeliei si ale Bulgariei, dar se stingu cu o rapeliciune de mirare. Locutenintela colonelu Peale, consulele Angliei in Bulgari'a, afirmă in 1864, că in partea acestei provincie la nordulu Balcanului numerulu loru se impucinase cu peste 100,000 in diece ani. Daca e astu-felu, inainte de o jumetate de seculu nu va mai remanē nici unu Turcu. Turculu nu-i lipsescu ore cari cualități, si multi caletori lu-prefera Greculu. Cu tote astea n'are nici un'a d'in acelea, ce facu puterea Stateloru moderne. Elu nu lucreza si pucinu se imultiesce. Este cu totalu d'in contra Anglo-Sasonului, care acopera globulu intregu cu progenitur'a (copii) sa, si care brazdeza si amesteca apele si pamentulu supt tote latimele. Turculu se ingrozesc de schimbare si i place repausulu. Americanulu viseza numai progresu si i-place numai miscarea. Imobilitatea, care face fericirea celui d'antăiu, aru omori pe celu de alu doulea. Unu Iankee a castigatu unu milionu de dolari: acēst'a e pentru d'insulu numidiloculu de a traī bine, ci antăia misa de capitalu, ca sē castige altele. Numai sē aiba Turculu pilafulu sēu, si va petrece dīu'a facendu kiefu. Nu voiu otari, care d'in doi este mai intieptu; dar este siguru, că unulu va cuceri Occidintele cu sap'a in mana, pe candu celu-l-altu va sfarsi de a perde Oriintele cu ciubuculu in gura. Acestu rezultatu se va produce nu prin insurectiuni armate, ci prin efectulu neresistibile alu legiloru economice.

Ce se va intemplă in urma? Alta data, candu se tieneau in sēma numai dorintiele de cucerire ale suveraniloru, se vorbiă de impartirea imperiului turcu intre poterile cele mari. De candu dorintiele poporeloru incepu a fi ascultate, s'au parasitu aceste planuri de impartire. Angli'a, care eră acusată, că voiesce sē puna man'a pe Peloponesu sēu pe Candia, dovei cătu tiene de putieniu la posesiuni impoporate cu rase ostile, dandu Greciei Insulele ioniane inavutite, civilizate sub escelintea sa administrare. Franci'a cata sē fia, se pare, recita in privintia espeditiuniloru departate, si Algeri'a oferesce unu campu destulu de intinsu activității sale. Remane Rusi'a, care ar' voi, se dice, sē iee totu, si Austri'a, care afirma, că nu voiesce nimicu. Ori cumu ar' fi, mostenitorii naturali ai Osmliiloru sunt poporatiunile slave si grece, vechii proprietari ai teritoriului. Slavii sunt in numeru de 8 milioane aproape, Albanesii sēu Schipetarii, si ei mai multu de jumetate Slavi, unu milionu si jumetate, si grecii mai pucinu de unu milionu.

Iugo-Slavii au in urm'a loru unu trecutulu, care, prin efectele nalucirei, cu care se mangaia natiunile impilate, a devenitu idealulu viitorului, asup'a caruia se atientēza toti ochii. D'in timpurile cele mai departate: chiar' inaintea dominatiunii romane, nisece grupe de Slavi sēu Slaveni se pare, că au ocupatu tota tiera, care se intinde la sudulu Dunarii si Dravei, de la sorgintea acestui riu pana la Marea-Negra. In secolulu VII. Serbo-Croatii, chiamati de imperatulu Heracliu, se stabilira si ei in acele locuri, si prin caracterulu loru beliciosu castigara o preponderantia deseversita. De la 867 pana la 889, cei doi apostoli Slavi, Cirilu si Methodu i convertira la crestinismu ca si pe Bulgari. Aceste poporatiuni continuara multu tempu a traī in stare primitiva, supt autoritatea capiloru alesi, numiti jupani. Formau astu-felu o multime de republice independinte, basate pe comunitatea pamenturiloru, ceea ce formeza inca pana la unu punctu ore care regimele in vigore d'in aceste țiere. D'in jupani'a de la Zet'a, langa laculu Ochrid'a, est in fine o familia, care avu destula vigore, continuitate si constantia in vederile sale, ca sē unesca cele-l-alte jupanie supt legea sa. Acēst'a fū famili'a Nemanii. — Stefanu Nemanii stabili form'a monarhica. — Dupa ce a cuceritu tota peninsul'a pana la Sava si la Dunare, afara de miculu teroriu conservatu de imperati'a bisantina, muri tiaru alu imperiului serbu in 1195. Tiaratulu Serbiei ajunse la apogeuulu poterii sale supt Stefanu Dusianu, poreclitu Silni, celu Tare. Acestu barbatu marc supuse Albani'a, Macedoni'a, batū pe Unguri, fortifică Belgradulu, dete unu forte bunu codice de legi poporeloru sale, facu sē domnesca pretutindeni securitatea, incuragiă artile si voi sē iee Bizantiulu d'in manele stapaniloru lui degenerati, ca sē apere cu voinicii sēi resbelatori Basforulu si tota peninsul'a contr'a Turciloru, deja stabiliti la Brus'a. Dupa mortea sa, intemplata la 1356 la o dī departe de Constantinopole cătra care mergea anarchi'a isbucni intre marii vasali. Tiaru'lu Lazaru tradatu de Vuk Brancovitch, perdū batali'a de la Kossovo (1389), care dete imperiulu serbu Turciloru, precum Mohaciu eră sē le dee Ungari'a.

Invingerea de la Kossovo a fostu o nenocire ne-

marginata pentru Oriente. Dominatiunea turcesca a opritu de odata dezvoltarea civilizatiunii iugo-slave, care in secolul XIII nu era inferioara acelei-a a Europei centrale. Serbi'a intretinea unu comertiu important cu Itali'a prin porturile sale d'in tiermurile iliriane. Orasie in floritorie se radicau prin locurile, unde nu mai sunt astazi de catu nise ticalose catune. — Manuscripte, obiecte de luesu, monede, beserice ce se vedu si acum, dovedescu, ca cultur'a artiloru petrunsesse in tiera, strabatuta in tote partile de negociatorii straini. Tiarii dinastiei Nemanatiloru luau in casatoria pe ficele patricianiloru Venetiei, regiloru Ungariei si imperatoriloru Constantinopolii. Pe acesta vechia civilizatiune serba voiescu Iugo-Slavii se o face a renasce, stergendu tote urmele sangerosei si tristei episoade a dominatiunii semilunei. O miscare profunda se severiesce la tote aceste poporatiuni, girbovite supt jugulu slabitu, daru nedibaciu si greu alu pasiloru. Simtimentulu natiunale i-a desteptatu; acelesi sperantie i-unescu. Bulgarii intindu man'a Serbiloru si nedomolitii Montenegreni aspira se se unesca cu d'insii. De si au ore-cari nuantia in dialectele lor, toti se intelegu intre ei. In Bosni'a Slavii mahometani tienu mai multu la rasa de catu la cultulu lor, si sunt inimicii cei mai impacienti ai Osmanfiloru. Clerulu natiunale fuge de influentia demoralisatoria a episcopiloru fanarioti, ce le impune Port'a. Chiaru tieranii se areta lacomi de instructiune, si pe ori-unde se stabileste o scola, fia deschisa de misiunarii americani seu scotiani, trimetu copiii lor se invetie. Baladele patriotice ale Serbiloru se cauta pretutindeni. Munc'a se face mai bine se introduce gustulu agonisirii; fara temerea fiscului, s'aru vedu inlesnirea traiului. Bulgarii, la cari pucinu sange turanianu se amesteca cu celu mai curatu sange slavu, formeza unu poporu modelu. Suntu pre muncitori, pre curati, onesti, casti perseverinti. Li se face o imputare, sunt pre blandi si pre supusi. Serbulu, ca si Montenegrinulu, este mai belicosu, mai lacomu de independintia, mai ocupatu de politica. De la d'insulu pleca agitatieuna natiunale, ale carei flacari contienute misca tota peninsul'a. Isolarea in care traiescu aceste popore, d'in caus'a dificultatii comunicariloru, le impedece progresulu si le prelungesce repausulu; daru construesca-se drumulu de feru de curendu concesu *) de la Belgradu la Constantinopole cu o ramura catra Saloniu, si emanciparea Iugo-Slaviloru d'in Turci'a, sicura in tote casurile, va fi grabita cu o jumetate de seculu. Minunatele progrese severisite de Serbi'a independinte in diece ani, areta totu ce pote cine-va astepta de aceste poporatiuni inteligenti si junele Milanu crescutu in cas'a unui filosofu francesu, nu va fi mai pucinu filosofatoriu tieri sale, de catu nefericitulu principe Mihailu.

„Rom.“

Emile de Laveleye.

(Va urma.)

Varietati.

*) (Flamur'a natiunala serbesca.) De la anulu 1861 incoace in tota dominec'a si serbatoarea se punea pre cas'a opidului Neoplant'a flamur'a natiunala serbesca, rosia-alba-veneta. — Suplinitele primariului, serbu dupa nascere si nume, dete acum ordinatiune, ca ace'a flamura se nu se mai puna pre cas'a opidului, fiindu ca e serbesca, si in Ungari'a nu se pote suferi flamur'a serbesca.

*) (Nulla dies sine linea.) „Correspondenz“ era-si comunica unu calendariu transilvanu constitutiunale, incependu d'in 16 iuliu pana in 6 l. c., care contine tote confiscarile si condamnariile de redactori, si investigatiunile pentru mitingurile oprite. D'in acestu calendariu vedemu, ca tribunalele c.

*) Acesta linia de drumu de feru se concede unei companie belgiane, prin midilocirea unui magnatu unguuru ocupatu neincetatu cu totu, ce interesa dezvoltarea materiale a tierii sale, d. comite Edmondu Zichy. Deja in anulu trecut, d. I. von Hahn, consululu Austriei in Greci'a, publicase unu studiu forte instructiv asupra acestei linie, care va deveni una d'in marile arterie a le comertului europeanu. Pentru tota Europ'a centrale, va fi linia cea mai scurta catra Alexandri'a si Indi'a. Prelungita pana la Pireu, aru intrece linia de la Brindisi, chiaru pentru unu caletoriu, ce aru pleca d'in Londr'a. De la Alesandri'a la Pireu sunt 511 mile marine, pana la Saloniu 679, pana la Brindisi 835 pana la Triestu 1,237, pana la Marsili'a 1,245. Saloniu daru este mai aproape cu 746 mile de Alesandri'a de catu Marsili'a. Cu unu vaporu facendu aproape 10 mile pe ora, post'a aru sosi la Saloniu cu 75 de ore mai curendu de catu la Marsili'a, si aru ajunge la Londr'a prin calea ferata cu multu mai nainte de catu vaporulu ce aru merge pe mare in acest'a-si portu. Prelungindu-se apoi drumulu de feru pana la Pireu seu la Monembassia in Peloponesu, la o departare numai de 482 mile de Egiptu, avantajulu devine inca mai insemnatu. Pentru transporturile rapedi, trebec se ajunga cine-va la uscatu catu se pote mai curendu, ca-cu merge mai iute pe calea ferata de catu pe mare. Deschidersa acestei minunate cai, dice d. von Hahn, aru face d'in Pest'a si Belgradu principalele interposite ale comertului cu Orientele si-aru da vietia la tota Turci'a d'in Europ'a Prin Constantinopole, Marea-Negra, drumulu de feru de la Tiflis la Poti, ce este in constructiune, si printr'o cale ferata ce s'ar deschide in lungulu lui Sir Daria, aru merge cine-va in Indii in mai pucinu de 15 dñle. De amu fi in Statle-Unite aru trebui numai patru ani, ca se se realizeze acestu visu.

r. in decursu de siete septemane au pausatu numai doue dñle. — In 23 si 30 augustu adeca nu s'a confiscatu nici un'a foia in tota Boemi'a, nu s'a condamnatu nici unu redactoru, si nu s'a tienutu nici un'a investigatiune politica. In adeveru doue dñle memorabile in „era noua libera.“

Sciri electrice.

Vien'a, 17 septemvre. Propunerea deputatulu Steudel, ca diet'a Austriei inferioare se renuncie de alegerea deputatiloru in consiliulu imperialu, se respinge. Granitsch propune, ca legea fundamentala despre reprezentanti'a imperiului se se modifice pre cale constitutiunala in sensulu alegeriloru directe. Propunerea acest'a se pred'a unei comisiuni spre esaminare.

Vien'a, 17 septemvre. „Oest. Corr.“ scrie: Majestatea sa va petrece cinci dñle in Cracovia, una dñ in Tanovu si 6 dñle in Leupolea; in 8 optomvre se va inchia caletoria prin Galiti'a,

Parisu, 16 septemvre. Monitorulu de sera scrie: Situatiunea continua a fi pacinica. Cea mai mare parte a suveraniloru absenteza in momentulu acestu-a de la resedintiele lor. Guvernele se nesuescu a face, se preponderize ideele moderatiunei in tote cestiunile supuse esaminarei lor.

Parisu, 16 septemvre. „France“, comentandu cuventarea regelui prusianu in Kiel dice: Fatia cu aceste declaratiuni repetite, cari aru fi una comedia nedemna, deca n'aru fi adeveru, e greu a sustiene, ca orizontulu e amenintiatu de resboiu. — „Patrie“ si-esplica cuventarea regelui in favorulu pazei: Opiniunea publica nu va prognostica resboiu d'in alusiunile regelui Wilhelmu la resboiulu d'in ducatele Schleswig-Holstein. Germani'a va aproba promisiunile de pace ale regelui Wilhelmu, pre cum si-gratuleza Franci'a, ca imperatulu s'a feritu in Chalons a da ansa la explicatiuni resboiose.

Parisu, 17 sept. „Moniteur“ scrie: Imperatulu a cercetatu eri castrele d'in Lannemezan. Imperatulu a fostu primitu de marsialulu Niel, de generalulu Goyon si de una multime mare de poporu. 172 comune au fostu reprezentate prin primarii lor si prin unu numeru mare de locuitori. Trupele si poporatiunea rivalisau in intusiasmu, de a saluta pre imperatulu. Dupa revista, imperatulu aduna pre toti generalii si oficerii mai inalti la unu banchetu. Imperatulu a plecatu d'in castre la 7 ore si in decursulu intregi caletorie a fostu salutat cu cele mai cordiale achiamatiuni.

Belgradu, 15 septemvre. „Vidovdan“ scrie: Trei bande bulgare sub conducerea lui Dobra si a unui popa s'au intrunitu in cerculu Filipopelu; langa Pazarcik au fostu ajunsi de turci si s'au retrasu intre muntii balcanului. Dimitriu Hazdi cu patru tunuri au batutu pre turci, d'intre cari au cadutu 300.

Incunoscintiare

despre institutul de asiguratiune numitu „Ország.“

(Fine.)

La noi are locu impregiurarea, seu mai bine dñsu lips'a de credetu, ca d'intre bursarii (capitalistii) privati nimene nu imprumuta bani pre bunuri nemiscatorie, seu imprumuta a proportiune forte putienu si pre langa conditiuni nespuse de grele. Acesta nu se intempla d'in cauza ca dora acei bursari si-ar vedu periclitatu capitalulu si interesulu, ca-cu aceste-a, locote pre proprietati de pamentu sunt mai sigure; ci se intempla d'in cauza ca ei nu-su siguri. ca voru capeta interesulu cu puntualitate si capitalulu pre tempulu abdicerei. — Dara mai virtosu pentru ace'a nu imprumuta bucurosu pre bunuri nemiscatorie, ca-cu, lipsindu pan'acum institutule de asiguratiunea credetului, imprumuturile locote pre bunuri nemiscatorie s'au infundatu cu totulu, era cu nepotintia a le mai pune in miscare; si daca creditorulu avea lipsa de capitalulu seu, seu de o parte a lui, nu potea strapune altui-a pretinsiunea sa asigurata cu ipotoca, nice daca era intabulatu pre loculu celu d'antaiu, si asi, ca se ajunga la banii sei era silitu a abdice capitalulu si a-si storce pretensiunea mai adeseori prin licitatiune, spre nimicirea proprietariului.

Nu este de lipsa se aretamu catu de daunosa este acesta impregiurare atatu cu privire la creditoru, catu si mai virtosu cu privire la proprietarii de pamentu; ca-cu d'in caus'a lipsei de credetu, mii si mii de proprietari de pamentu, inca si de acei-a, cari in proportiune au fostu ingreunati au detoria mica, abdicandu-li-se asemene detoria, fura despoati de cas'a si averea parintesca, si d'in proprietariu avutu de pamentu, d'in industriariu diliginte cu casa, deo-data a devenitu in usiele omeniloru.

Aceste nefericiri voiescu institulu „Ország“ a le delatura prin asiguratiunea contr'a lipsei de credetu; si de actiu pote prevedu, ca proprietarii de pamentu, cari stau sub unu credetu apesatoriu, adu cu tote sacrificiele si respundu cu tota promptitudine tassale de asiguratiune pofite de „Ország“, numai se incungiure licitatiunea si se pote remane in cas'a si averea parintesca. Si acesta impregiurare de o parte ajutu societatea de a-si loca in modulu celu mai fructiferu capitalulu de actiuni si banii asiedati spre pastrare, era de alta parte este o adeverata binefacere pentru proprietarii de mediu locu si pentru fostii urbarialisti, cari d'in urma au fostu lipsiti pan'acum de ori ce institutu de asiguratiune, de orice si institutul ungurescu de credetu fontiaru numai paatari posesiuni au imprumutatu, alu caroru pretiu trece ce putienu preste 2000 fl.

Planulu noulu institutu de asiguratiune, ca se asiguraze stringere de capitalu inca este forte originalu, si o idea practica bine rumegata; pentruc'a oblega pre cei ce-si asieda banii spre pastrare, ca se puna bani in tota luna celu putienu in 12 ani, si daca observa acest'a regula, li face parte d'ia tote folosele, si li da nu numai interesu doplinu de 6%, ci si interesulu interesului, si afara de acest'a se impartiescu d'in totu castigulu, ce se pote astepta cu securitate d'in locarea fructuosa a baniloru depusi. Acest'a este asiedara unu adeveratu indemnu moralu, pentru ca nice depunetoru se nu intrerumpa depunerile lunare promise; cu tote aste-a, daca depunetoriulu d'in ori care cauza nu si-ar pote continua depunerile, institutul nu-lu silesce ca se remana si mai departe in cet'a depunetiloru. In casu de abdicerei se respundu tote depunerile cu interesu de 5%, se intelege, fara castigu. — Asiedara si in casulu celu mai reu depunentele lui „Ország“ sta acolo, unde sta depunentele ori carei cassa de pastrare, la la sume mai mari este inca in avantagiu, pentru ca ori candu si-pote relua banii si capeta 5%. Ba acela, care declara mai inainte, ca voiescu se foloscesca asiguratiunea de capitalu a institutulu „Ország“ numai in locu de cassa de pastrare, si pote loca ori ce suma de bani cu 5% fara de a solvi vre-o tasse, cu unu procentu deci, dupa cum se vede, care nu-lu da nici o societate, dupa ce cassele de pastrare si alte institute dupa sume mai mari nu dau de catu 3—4%.

Dara „Ország“ pote promite % mai mare, si-si pote impleni cuventulu cu siguritate, ca-cu numai manipuleza banii depusi, si stringundu tasse forte moderate pentru manipulare, se impartiescu d'in partea ce remane d'in aceste-a, era castigulu lu-da depunentiloru. Si cumca acestu castigu pote fi forte insemnatu, se vede d'in celo dise mai in susu, unde e vorbitu despre sectiunea asiguratiunei de credetu a institutulu. Aici asi dara si-pote folosi ori cine banii depusi, cu interesu si cu cea mai mare securitate, prin care lucru cu o cale se deschide unu funte avutu, pentru ca sectiunea asiguratiunei de credetu se pote corespunde nobilului seu acopi'a estensiune totu mai mare.

Prin urmare sectiunea asiguratiunei de credetu si stringerei de capitalu se spriginescu imprumutatu, si amandou se voru bucura, de buna sama, de cea mai mare popularitate si spriginire.

Ce s'atinge de capitalulu de actiuni alu noulu institutu, acela este cu multu mai mare, de catu alu societatiloru de asiguratiune de mai inainte; pentru ca va consta d'in 5,000,000 de floreni, si pentru ca si cei mai putienu avuti se-si pote castiga actiuni, una actiune intrega suna numai pre 100 fl., asi dara capitalulu de actiuni va fi represintatu prin 50,000 de fruste de actiuni.

Este tare la locu si dispusetiunea, ca societatea in casu de lipsa poftesce solvirea intregi actiuni; de o camdata inse la suscrierea fia carei actiuni se solvescu numai 30%, era celalalte 70% candu cere lips'a, in rate lunare de cate 10%. Fiindu cuprinse pan'acum d'in partea fundatoriloru 10,000 de actiuni, se voru mai emite inca 40,000 de actiuni.

Impartirea castigului curatu se face in totu anulu seu, tragandu-se mai anteu competenti'a directiunei, fundulu capitalulu de pastrare, si interesulu de 5% de dupa capitalulu de actiuni, era venitul curatu ce intruce, se imparte in parti egale intre actiunari si intre membrii asigurati ai societatii, intre cesti d'in urma dupa proportiunea, in care au solvit tasse de asiguratiune la o sectiune seu alt'a a institutulu.

Dupa cele dise nu potu recumanda destulu spriginirea acestui institutu nou patrioticu in atentiunea proprietariloru de pamentu si a c munitatiloru, si inca nu numai pentru ca prin numerocele lor asiguratiuni se-lu spriginescu cu totdeadusulu, ci si d'in consideratiunea: ca se staruiesca ca celu putienu cea mai mare parte a actiuniloru se treca in patria, es este cu atatu mai usoru, cu catu o actiune s'a statoritu mai in 100 fl.

In fine amintescu, ca subscrieri de actiuni se primescu si pre calea postei la institutul „Ország“ (in Pest'a, piati'a Elisabetei nru 2) daca dupa fia care actiune de 100 fl. se trimitu 30 fl. bani gat'a, a caroru primiri insemnandu-se in cartea de actiuni, actiunea se va trimite respectivulu asemene pre posta. In fine rogu pre acei patrioti onorabili, cari ar' fi aplicati a primi manipulatiunea afaceriloru institutulu nostru, se binevoiesca a-si areta acosta dorintia catu mai curendu la comitetulu diriginte.

Pest'a, 26 aug. 1868.

Conte Alesandru Haller.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.